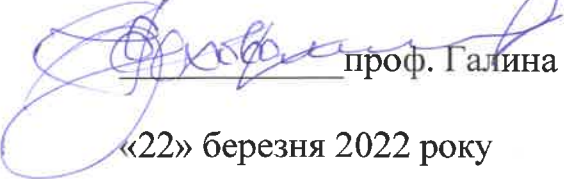

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

проф. Галина КИРИЧУК

«22» березня 2022 року

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ НА ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

за спеціальністю 012 Дошкільні освіта

Пояснювальна записка

У розробці теоретичних і практичних проблем, на розв'язання яких орієнтують Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти України, Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа), провідне місце належить циклу педагогічних дисциплін, серед яких «Загальні основи дошкільної педагогіки», «Теорія та історія дошкільної педагогіки», «Теорія виховання дітей дошкільного віку», «Теорія і практика гри», «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку», «Дошкільна лінводидактика», «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям», що має вирішальне значення у професійній підготовці майбутнього педагога. В основу програми вступного випробування покладена концепція різнобічного розвитку особистості дитини дошкільного віку в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Абітурієнти повинні продемонструвати:

- здатність критично аналізувати та застосовувати освітні теорії, методики навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку як основи професійної діяльності;
- здатність враховувати індивідуальні особливості дітей при організації педагогічного процесу, проектувати індивідуальний розвиток дитини з орієнтацією на її зону найближчого розвитку;
- здатність діагностувати рівень освіченості та вихованості окремої дитини та дитячого колективу в цілому;
- здатність формувати в дітей раннього та дошкільного віку систему цінностей, що відповідають цінностям демократичного суспільства, в яких відображається власна система цінностей;
- здатність до створення розвивального середовища у ЗДО.

Абітурієнт повинен знати:

- сутність процесів навчання й виховання дітей у закладі дошкільної освіти, їх анатоμο-фізіологічні та психолого-педагогічні основи;
- основні законодавчі документи, що стосуються системи освіти, зокрема дошкільної, права і обов'язки суб'єктів педагогічного процесу;
- завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнонародські культурні та етико-естетичні цінності.
- знати і аналізувати класичні методики дошкільної освіти, сучасні технології організації педагогічного процесу у ЗДО
- завдання, зміст, форми і методи фізичного, розумового, морального і трудового, естетичного, екологічного виховання дітей різних вікових груп;
- структуру педагогічного процесу в ЗДО та особливості планування педагогічного процесу у ЗДО;
- здійснення операцій з множинами, лічильної та обчислювальної діяльності;
- методику формування уявлень у дітей дошкільного віку про простір, час, форму та геометричні фігури, вимірювання;
- завдання і зміст методики розвитку рідної мови дошкільників;
- доступні спостереженню дітей дошкільного віку об'єкти живої і неживої природи;
- умови ефективності навчально-виховного процесу щодо вирішення завдань ознайомлення дошкільників з природним довкіллям;
- форми організації діяльності дітей в процесі пізнання ними світу природи;

Абітурієнт повинен вміти:

- самостійно працювати з різними інформаційними джерелами;
- планувати і організувати навчання і виховання дітей різних вікових груп;
- розвивати та збагачувати різні види дитячої діяльності;
- аналізувати педагогічний досвід та результати науково-педагогічних досліджень;
- навчати дитину здійснювати вимірювальну діяльність, встановлювати математичні закономірності та відношення, застосовувати знання з елементарної математики в ігровій та інших видах діяльності;
- застосовувати набуті теоретичні знання для формування в дітей елементарних математичних уявлень;
- організувати різні види дитячої діяльності, які передбачають формування елементарних математичних уявлень
- діагностувати рівні засвоєння мови дітьми, опанування мовленням;
- планувати різні види роботи з формування мовленнєвої компетенції дітей раннього та дошкільного віку:
- добирати цікаву, доступну інформацію про об'єкти та явища природи;
- використовувати у навчально-виховному процесі різноманітні методи та прийоми розвитку сенсорних відчуттів дітей: спостереження, обстеження об'єктів за допомогою органів чуттів, дидактичні ігри та вправи, ігри з природничим матеріалом, працю;
- для забезпечення єдності впливу на дитину та відповідно до умов родинного виховання надавати індивідуальну консультативну допомогу батькам щодо навчання і виховання дитини в сім'ї.

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Загальні основи дошкільної педагогіки

Дошкільна педагогіка: історія становлення, предмет, завдання та основні категорії. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

Розвиток і становлення особистості дошкільника. Поняття "індивід", "особистість". Структура особистості дитини дошкільного віку. Поняття "розвиток особистості" дошкільника. Закономірності та рушійні сили розвитку особистості дошкільника. Вікова періодизація дошкільного дитинства. Вікові особливості дітей та їх врахування у навчально-виховному процесі. Фактори розвитку особистості.

Професія вихователя у сучасному суспільстві. Історія виникнення професії. Педагогічна діяльність та її структура. Специфіка професії вихователя. Функції вихователя. Вимоги до вихователя, їх права та обов'язки.

Тема 2. Виховання дітей дошкільного віку

Сутність процесу виховання дітей дошкільного віку. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Закономірності і принципи виховання дітей раннього і дошкільного віку. Форми організації виховного процесу. Методи виховання.

Фізичне виховання дошкільників. Поняття про фізичний розвиток і фізичне виховання дошкільників. Завдання фізичного виховання дошкільників. Форми, методи, засоби фізичного виховання дошкільників.

Розумове виховання дітей дошкільного віку. Значення розумового виховання у розвитку особистості. Мета, завдання, засоби розумового виховання дошкільників.

Виховання сенсорної культури дошкільників. Розумовий розвиток у процесі сенсорного виховання дошкільників. Мета, завдання, засоби сенсорного виховання дошкільників.

Моральне виховання дітей дошкільного віку. Завдання морального виховання дошкільників. Етапи морального виховання. Виховання моральної свідомості та почуттів у дітей дошкільного віку. Формування досвіду моральної поведінки у дошкільному віці.

Трудове виховання дітей дошкільного віку. Завдання трудового виховання дошкільників. Особливості трудової діяльності дітей дошкільного віку. Форми організації трудової діяльності дошкільників.

Естетичне виховання дітей дошкільного віку. Естетичний розвиток і естетичне виховання. Завдання та зміст естетичного виховання дітей дошкільного віку. Засоби естетичного виховання.

Екологічне виховання. Мета, завдання екологічного виховання дошкільників. Еколого-розвивальне середовище ЗДО. Форми і методи екологічного виховання. Основи екологічної культури дошкільника.

Тема 3. Ігрова діяльність у дошкільному віці

Виховання дітей у грі. Походження гри в історії суспільства. Характеристика ігрової діяльності дошкільників. Класифікація дитячих ігор.

Іграшка як засіб виховання дошкільників. Характеристика іграшки. Історія іграшки. Види іграшок. Педагогічні вимоги до іграшок.

Творчі ігри дошкільників. Сутність творчої гри та її особливості. Виховне значення творчої гри. Характеристика режисерських ігор, їх види.

Сюжетно-рольові ігри дошкільників. Характеристика сюжетно-рольової гри. Структура сюжетно-рольової гри. Особливості розвитку ігрової діяльності у дошкільному віці.

Театралізовані та будівельно-конструктивні ігри. Театралізовані ігри та їх різновиди. Гра-драматизація та її етапи. Ігри на тему літературних творів та їх особливості.

Особливості будівельно-конструктивної гри. Характеристика будівельно-конструктивних ігор. Їх особливості.

Дидактичні ігри у роботі ЗДО. Сутність дидактичних ігор. Структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Педагогічне керівництво дидактичними іграми.

Тема 4. Основи дошкільної дидактики

Основні категорії дошкільної дидактики. Сутність процесу навчання, його ознаки та функції. Структура процесу навчання дошкільників. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Закономірності та принципи навчання дітей дошкільного віку.

Зміст освіти дітей дошкільного віку. Мета та завдання дошкільної освіти. Документи, що визначають зміст дошкільної освіти: Базовий компонент дошкільної освіти в Україні та його характеристика; характеристика програм виховання і навчання дітей дошкільного віку.

Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Класифікації методів навчання. Характеристика словесних методів навчання. Характеристика наочних методів навчання. Характеристика практичних методів навчання.

Форми організації навчання дошкільників. Поняття про форми організації навчання. Екскурсія як форма організації навчання дошкільників. Гра як форма організації навчання. Заняття як форма організації навчання дошкільників. Структура та види занять. Вимоги до їх проведення.

Тема 5. Педагогічний процес у закладі дошкільної освіти

Особливості педагогічного процесу у ЗДО. Педагогічний процес та його закономірності. Структура педагогічного процесу.

Планування освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти. Принципи планування роботи в ЗДО. Вимоги до планування освітнього процесу.

Взаємодія сім'ї і закладу дошкільної освіти у вихованні дітей. Роль сім'ї у формуванні особистості. Функції сім'ї.

Взаємозв'язок ЗДО зі школою. Готовність дітей до шкільного навчання. Компоненти готовності дітей до навчання у школі.

Список рекомендованої літератури

1. Аймедов В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К. В. Аймедов, В. В. Бабієнко, В. А. Бабієнко, В. В. Сторож ; Одес. нац. мед. ун-т. - К. : Слово, 2014. - 348 с.
2. Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / А. П. Бурова. – Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 296 с.
3. Вільчковський, Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку ; навч. посібник для студ. дошкільних факультетів вищ. пед. навч. закладів / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок; МОНУ. – 3-те вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2017. – 428 с.
4. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма /наук. кер. К. Л. Крутій. – Запоріжжя: ЛІПС, 2011. – 188 с.
5. Карпенко О. Духовний світ дитини: навчано-методичний посібник / О. Карпенко, Л. Загоруйко. - Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2016. – 348 с.
6. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки : курс лекцій : навч. посібник / В. П. Кравець ; Міністерство освіти України. - Тернопіль : Кн.-журн. вид-во "Тернопіль", 2014.-357 с
7. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / Катерина Крутій ; Комун. закл. "Запоріз. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти" Запоріз. облради, Каф. дошк. та почат. освіти. — Запоріжжя : ЛІПС, 2009. — 174 с.
8. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Блоково-тематичне планування освітньої діяльності з дітьми молодшого дошкільного віку альтернативної програми формування культури інженерного мислення в дошкільників "STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт" на перший квартал. – Запоріжжя : ТОВ "ЛІПС" ЛТД, 2018. – 160 с.
9. Крутій К.Л.Перспективне планування освітньої діяльності з дітьми молодшого дошкільного віку за програмою "Дитина в дошкільні роки" (із методичними рекомендаціями) – ЛІПС, - 2016, - 222 с.
10. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкільця: навчальний посібник для студ.вищ.навч.закл.: у 3 ч. /Н.В. Лисенко, Н.Р. Кирста, Н.Б. Ілазарович. – Київ: Слово, 2016. – 376 с.
11. Любар О. О. Історія української педагогіки : навч. посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; ред. М. Г. Стельмахович. - К. : І-т змісту і методів навчання МО України, 2009. - 356 с.
12. Наступність дошкільного навчального закладу і початкової школи у вихованні дітей: навчально-методичний посібник / В.І. Кононенко, Н.В. Лисенко, І. М. Шоробура; за заг.ред. Н. В. Лисенко. – 2-е вид. – К.: Слово, 2013. – 296 с.
13. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т. І.Поніманська. 2-ге вид., доповн. – К.: Академвидав, 2013. – 464 с.
14. Про дошкільну освіту: Закон України // Дошкільне виховання. - 2001.- 33с.
15. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. – К.: Мандрівець, 2013. – 264 с.
16. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт" / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долина, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г. В. Петрова, Т. О. Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Случинська, Н. І. Трикоз. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 104 с.
17. Розумне виховання сучасних дошкільнят: методичний посібник. / Н. Гавриш, О. Брежнева, І. Кіндрат, О. Рейпольська; за ред. О. Брежневої. К.: Слово, 2015. – 176 с.
18. Скільський Д. М. Історія української педагогіки : ілюстр. навч. посіб. / Дмитро Михайлович Скільський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 340 с.
19. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ : монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг.ред. О. Рейпольської. – К. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 280 с.
20. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. / Е.С.Вільчковський, О. І. Курок. - 3-те вид., отер. - Суми : Університетська книга, 2017. - 428 с.
21. Улюкаєва І.Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: навч. посіб. / І.Г. Улюкаєва. – Донецьк.: ЛАНДОН XXI, 2013. – 238 с.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 1. Теоретичні основи курсу «Методика формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку».

Виникнення математики і розвиток її як науки. Становлення, сучасний стан і перспективи методики математичного розвитку дітей дошкільного віку. Зв'язок методики з іншими науками. Розвиток поняття натурального числа. Особливості сприймання форм предметів дітьми дошкільного віку. Лічильні прилади.

Тема 2. Наукові основи формування елементарних математичних уявлень і понять у дітей дошкільного віку.

Роль аналізаторів в ознайомленні дітей з математичними поняттями. Особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з елементами математики на різних етапах дошкільного дитинства. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку. Особливості розвитку мислення дитини дошкільного віку.

Тема 3. Завдання та зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з елементарними математичними поняттями.

Завдання та зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з формою предметів та геометричними фігурами.

Завдання і зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з просторовими уявленнями. Завдання і методика формування у дітей уявлень і понять про форму предметів та геометричні фігури. Завдання формування орієнтації у часі у дітей дошкільного віку і шляхи їх здійснення. Завдання та зміст лічильної та обчислювальної діяльності дітей дошкільного віку.

Тема 4. Теорія і методика формування елементарних математичних понять у дітей дошкільного віку.

Формування у дітей раннього і дошкільного віку уявлень про дискретні величини (конкретні множини). Методи і прийоми формування уявлень про множини. Розвиток у дітей уявлень і понять про число та лічбу, методика навчання лічби в різних вікових групах. Методика навчання дітей розв'язуванню арифметичних задач на основі практичних дій. Геометрична фігура як еталон сприйняття форм предметів, методика ознайомлення з геометричними фігурами. Методика орієнтування дітей в просторі на різних етапах дошкільного дитинства. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з величиною предметів. Методика навчання дітей вимірюванню з використанням умовних мір. Методика ознайомлення з часом на основі використання секундомірів, пісочного й циферблатного годинників.

Тема 5. Формування математичної компетентності дітей дошкільного віку.

Методика формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку під час прогулянок та дитячого туризму. Організація математичного спілкування в сім'ї. Ознайомлення з елементами математики у процесі побутових справ. Формування математичної компетентності дітей у процесі конструктивно-будівельної діяльності. Застосування настільно-друкованих ігор математичного змісту для формування математичної компетентності дітей дошкільного віку.

Список рекомендованої літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Наук. кер.: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво МОН, 2012. – 26 с.
2. Дошкільнятам про сталий розвиток: Маленькі люди великого світу: Навчально-методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку// Н. Гавриш, О. Пометун / За ред. О. Пометун. – [Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання»]. – Київ, 2016. – 96 с.
3. Іщенко Л.В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навч. посібн. для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / укладач Л. В. Іщенко. Вид. 2-ге, перер. та доп. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 149 с.
4. Логіка і математика для дошкільнят: Методичний посібник / Авт.-сост. Е. А. Носова, Р. Л. Непомняца. – СПб.: Акцідент, 1997. – 79 с. Олійник Л. М. Формування уявлень про властивості і співвідношення предметів у дітей раннього віку: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» / Олійник Лія Миколаївна. – К., 2005. – 209 с.
5. Сазонова А.В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / автор та укладач А.В. Сазонова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 248 с.
6. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / За ред. Н. В. Гавриш; авт. кол.: Н. В. Гавриш, О. О. Лінник, Н. В. Губанова. – Луганськ: Альма-магер, 2007. – 496 с.
7. Тарнавська Н. П. Дидактична суть інтеграції та способи її реалізації в процесі навчання математики в закладі дошкільної освіти та початковій школі / Н. Ю. Рудницька, Н. П. Тарнавська // Молодь і ринок : щомісячний наук.-пед. журнал. – Дрогобич : Вид-во Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2018. – № 7 (162). – С.46–52. 1.
8. Тарнавська Н. П. Кооперативне навчання дітей старшого дошкільного віку і молодших школярів елементарній математиці із застосуванням методу моделювання в умовах інклюзивної освіти / Н. Ю. Рудницька, Н. П. Тарнавська // Педагогічні науки: збірник наукових праць, Випуск LXXXII. Том 2. / гол. ред. Федяєва В. Л. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С. 51–57
9. Тарнавська Н. П. Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з основними математичними поняттями, відношеннями і діями у процесі використання комп'ютерних навчально-розвивальних програм та ігор // Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика: збірник наукових праць / за заг. Редакцією проф. С. С. Вітвіцької, доц. Н. Є. Колесник. – Житомир: ФО-П «Н. М. Левковець», 2017. – У 2-х ч. – Ч I. – 312 с., С.112-119.
10. Тарнавська Н. П. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку в таблицях, алгоритмах, фрагментах занять. Навчально-методичний посібник. Тарнавська Н. П. – Ж.: ЖДУ імені Івана Франка., 2016 – 196 с.
11. Щербаківа К. Й. Методика формування елементів математики в дошкільників: Навч. посібник. – К.: Вид-во Європейського університету, 2011. – 261 с.
12. Інтернет ресурси університету (сайти університету (<https://zu.edu.ua/>),
13. Портал університету (<https://project.zu.edu.ua/>),
14. К. Й. Щербаківа. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://d-learn.pnu.edu.ua/data/users/56/import/sherbakova_k_i_metodika_formuvannya_elementarnih_matematichn.pdf

ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 1. Наукові засади розвитку рідної мови дітей дошкільного віку.

Методика розвитку рідної мови як наука. Об'єкт, предмет зміст, завдання методики розвитку рідної мови як наукової дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки у викладанні методики розвитку мови: філософський, психологічний, лінгвістичний, педагогічний. Закономірності розвитку мовлення дітей. Принципи навчання дітей рідної мови.

Вчення К. Ушинського про рідну мову. Розвиток методики навчання рідної мови й ознайомлення з навколишнім в кінці XIX – на початку XX ст. Внесок С. Водовозової, С. Русової, А. Симонович, Є. Тихеевої, Л. Шлегер в методику розвитку мови дітей. Сучасні дослідження з проблем дошкільної лінгводидактики.

Тема 2. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей

Значення рідної мови у вихованні дітей. Форми навчання рідної мови в закладі дошкільної освіти: навчання на заняттях, навчання і розвиток мовлення дітей у повсякденному житті. Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови. Особливості занять з розвитку мовлення. Методи і прийоми розвитку та навчання рідної мови в дошкільному закладі. Прийоми навчання дітей рідної мови.

Тема 3. Особливості розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку

Особливості розвитку мовлення у віці немовляти, у ранньому віці. Спідкування як важлива умова розвитку активного мовлення дітей. Характеристика мовлення дітей раннього та дошкільного віку:

Тема 4. Методика виховання звукової культури мовлення

Закономірності засвоєння звуку дитиною. Особливості звуковимови дітей різних вікових груп. Завдання й зміст виховання звукової культури мовлення. Прийоми індивідуальної перевірки звуковимови дітей. Система роботи щодо виховання звукової культури мовлення: розвиток слухової уваги, фонематичного слуху, мовного дишання, дикції, сили голосу, інтонації.

Тема 5. Методика словникової роботи з дітьми раннього та дошкільного віку в ЗДО.

Особливості засвоєння слова у дошкільному віці. Завдання і зміст словникової роботи в різних вікових групах дошкільного закладу. Етапи роботи з розвитку словника дітей дошкільного віку. Методи словникової роботи: методи збагачення словника, методи, спрямовані на закріплення і активізацію словника, розвиток його смислової сторони.

Методика розвитку словника дітей дошкільного віку. Методика ознайомлення дітей з багатозначними словами, синонімами й антонімами.

Використання усної народної творчості в словниковій роботі з дітьми. Методика загадування і відгадування загадок. Ознайомлення дітей з переносним значенням прислів'їв.

Тема 6. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей.

Загальне поняття про граматичну будову мови. Особливості становлення граматичної будови мови у дітей. Типові помилки в мовленні дітей та їх причини. Завдання й зміст формування граматичної правильності мовлення в дітей. Умови й методи формування граматичної правильності мовлення. Методика формування морфологічної правильності мовлення у різних вікових групах ЗДО. Методика формування синтаксичної правильності мовлення у різних вікових групах ЗДО.

Тема 7. Методика розвитку зв'язного мовлення дітей

Поняття зв'язного мовлення. Види зв'язного мовлення (діалогічне, монологічне). Завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення в дошкільному закладі.

Методика навчання дітей монологічному мовленню. Види розповідей, їх класифікація, їх місце на заняттях з розвитку мовлення.

Переказ літературних творів. Суть переказу, його значення для розвитку зв'язного мовлення, пам'яті, мислення. Добір літературних творів для переказу, вимоги до них. Особливості навчання переказу в різних вікових групах.

Навчання творчому розповіданню. Види й тематика розповідей: складання розповідей за опорними словами, продовження початку розповіді (казки) вихователя, складання початку до кінцівки розповіді (казки) вихователя, творчі розповіді на тему. Методика проведення кожного з цих видів розповідей.

Тема 8. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей

Принципи ознайомлення дітей з художніми творами. Форми роботи з книгою в дошкільному закладі. Куточок книги в ЗДО. Значення куточка книги. Зміст і обладнання куточка книги в різних вікових групах. Методика роботи в куточку книги.

Тема 9. Навчання дітей дошкільного віку елементів грамоти

Поняття навчання грамоти. Теоретичні засади навчання грамоти (лінгвістичні, психолого-педагогічні).

Підготовка руки до письма. Формування графічних навичок письма, їх відмінність від навичок малювання. Завдання й зміст підготовки руки до письма. Специфіка занять з підготовки руки до письма й методика їх проведення у випускній групі дошкільного закладу.

Мовленнєва готовність дітей до школи. Діагностика мовленнєвої готовності дітей до школи (А. Богуш).

Список рекомендованої літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А.М. Богуш // Вихователь – методист дошкільного закладу. Спецвипуск. – К.: МЦФЕР освіта, 2012. – С. 6-19.
2. Бенера В.Є. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей: [навч. – метод. посібник за кредитно – модульною системою організації навч. процесу для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти] / В. Є. Бенера, Н. В. Маліновська. – К. : Видавничий дім «Слово». 2014. – 384 с.
3. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2-е видання. - К.: Видавничий

Дім "Слово", 2010. - 374 с.

4. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посіб. / А. М. Богуш, Н. І. Луцан. - 3-тє вид., допов. - Київ : Слово, 2014. - 302 с.
5. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах / За ред. А. М. Богуш. - К. : Вид. Дім «Слово», 2011. - 704 с.
6. Богуш А.М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. / А. Богуш ; рецензент: Г. І. Ніколайчук , Т. М. Степанова . - 2-ге вид. допов. і переробл. - Київ : Слово, 2011. - 440 с.
7. Горбунова Н. В. Теорія та методика розвитку словника дітей старшого дошкільного віку : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Наталія Володимирівна Горбунова; наук. консультант Н. В. Гавриш; РВНЗ "Крим. гуманіт. ун-т". - Ялта, 2011. - 508 с.
8. Калмикова Л.О. Перспективність і наступність в навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: психолінгвістичний і лінгвометодичний виміри : навч.-метод. посіб. / Л.О. Калмикова. - К. : Видавничий дім «Слово», 2017 - 448 с.
9. Кахаєва Л. Є., Кузнецова Л. О. Мовленнєвий розвиток старших дошкільників. - Х. : Вид. група «Основа», 2014. - 143 с.
10. Котик Т. Українська дошкільна лінгводидактика: історія, здобутки, перспективи / Тетяна Котик. - Одеса: СВД М.П. Черкасов, 2004. - 296 с.
11. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / Катерина Крутій ; Комун. закл. "Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти" Запоріж. облради, Каф. дошк. та почат. освіти. - Запоріжжя : ЛПКС, 2009. - 174 с.
12. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови : навчальний посібник / уклад. Л.В. Іщенко - Умань: ПП «Жовтий», 2013. - 138 с.
13. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. - К. : Мандрівець, 2013. - 264 с.
14. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2-х ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонова О.П., Аніщук А.М., Артемова Л.В.. (та ін.); наук.кер. О.Л.Кононко.- Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна, 2014 - 452 с.
15. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт" / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долинина, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г. В. Петрова, Т. О. Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Случинська, Н. І. Трикоз. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 104 с.
16. Словник-довідник з української лінгводидактики : [навч. посібн.] / Кол. авторів за ред. М. Пентилюк. - К.: Ленвіт, 2015. - 320 с.
17. Сухар В. Л. Розвиток звукової культури мовлення дітей дошкільного віку. / Упоряд. В. Л. Сухар. - Х.: Веста: Вид-во «Ранок» 2008. - 80 с.
18. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / За ред. Н.В.Гавриш; авт.кол.: Н.В.Гавриш, О.О.Літнік, Н.В.Губанова. - Луганськ: Альма-матер, 2007. - 496 с.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ ОЗНАОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ

Тема 1 Основи природознавства

Природні умови України. Рельєф України, головні риси рельєфу, його характер. Клімат України. Основні метеорологічні елементи, їх характеристика. Ґрунти, морфологічні ознаки Ґрунтів. Водні ресурси України: моря, річки, озера, лимани, водосховища і ставки.

Природні зони України. Зона мішаних лісів, лісостепова зона, степи. Фактори, які зумовлюють створення природних комплексів. Природоохоронні об'єкти, національні природні парки, природні заповідники.

Явища природи. Нежива природа. Сонячна система, її склад та загальний план будови. Повітря – значення та властивості. Вітер – позитивне та негативне значення. Походження та кругообіг води на планеті, фізичні та хімічні властивості води, їх географічне значення. Світовий океан, його складові частини (океани, моря, затоки, протоки). Внутрішні води, їх види та поширення. Ріки, озера, болота. Значення гідросфери, охорона її вод від забруднення. Ґрунт його значення для рослин і тварин. Хімічний склад Ґрунту. Види Ґрунтів. Корисні копалини їх значення. Види корисних копалин України. Явища природи: роса, дощ, туман, веселка, гроза, град, мороз, снігопад, хуртовина, іній, паморозь, туман.

Рослинний і тваринний світ України. Сезонні зміни. Різноманітність і багатство рослинного світу України. Роль рослин в природі і житті людини. Тваринний світ України. Найбільш типові представники різних типів, класів, рядів поширені в Україні. Охорона рослин і тварин.

Тема 2. Завдання і зміст ознайомлення дошкільників з природним довкіллям.

Методологічні основи методики ознайомлення дітей з природним довкіллям у ЗДО. Методи дослідження. Зв'язок з іншими науками.

Тема 3. Становлення і розвиток методики ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Використання природи у вихованні дітей дошкільного віку в історії західної прогресивної педагогіки. Діячі освіти України про формування особистості дитини засобами природи.

Тема 4. Методи ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Загальна класифікація методів ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Види спостережень ознайомлення дітей з природним довкіллям. Особливості організації і методика керівництва спостереженнями різного виду. Схема розгляду рослин і тварин. Прийоми керівництва спостереженнями дітей в різних вікових групах.

Наочні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям. Види ілюстративного матеріалу, місце, значення, підбір і методика використання в різних вікових групах.

Технічні засоби в ознайомленні дітей з природним довкіллям, їх значення. Характеристика аудіовізуальних, візуальних та адитивних технічних засобів та методика їх використання в ознайомленні дітей з природою.

Практичні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям. Види та зміст праці дітей в природі. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей в природі. Форми організації праці дітей. Гра як метод ознайомлення дітей з природою. Роль і місце різноманітних ігор у збагаченні, закріпленні, систематизації й узагальненні знань дітей про природу.

Словесні методи ознайомлення дітей з природою. Розповіді вихователя про предмети та явища природи, їх значення та місце в системі формування знань дітей про природу. Дитяча художня література як метод ознайомлення з природою. вимоги до дитячої природознавчої книги. Методика використання природознавчої літератури в різних вікових групах. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід з дітьми про природу (вступна, супровідна, тематична, заключна) і їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика їх проведення.

Тема 5. Куточок природи та ділянка ЗДО як основна база ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Куточок живої природи, його навчально-виховне значення. Розміщення і обладнання куточка природи.

Правила підбору об'єктів для куточка природи. Постійні та тимчасові мешканці куточка природи.

Ділянка дитячого садка. Навчально-виховне значення ділянки ЗДО. Вимоги до планування й озеленення ділянки. Підбір дерев і кущів для озеленення ділянки, їх біологія і агротехніка.

Розділ 6. Форми організації та планування роботи з ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Заняття як важлива форма ознайомлення дітей з природним довкіллям. Використання різноманітних методів і прийомів на заняттях, відповідно до завдань програми, місця заняття у системі роботи, віку дітей, їх пізнавальних потреб та інтересів. Типи занять за їх місцем у системі роботи з ознайомлення дітей з природою.

Експерсії як особливий вид занять. Зміст експерсій, їх тематика. Структура експерсії. Методика проведення експерсій. Підготовка вихователя до експерсії.

Цільова прогулянка як форма організації роботи з ознайомлення дітей з природним довкіллям. Методика проведення цільової прогулянки в природі. Повсякденні прогулянки на ділянці дитячого садка, їх значення та місце в системі роботи з ознайомлення дітей з природою.

Список рекомендованої літератури

1. Беленька Г. В. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посібник / Г.В.Біленька. – К.: Генеза, 2013. – 233 с.
2. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня» / О.І. Білан; за заг.ред. О.В. Низковської. – ТОВ Мандрівель, 2017. – 256 с.
3. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі - Київ : Слово, 2015. - 408 с.
4. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.: Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. – Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. – 46 с.
5. Єфимчук А.О. Екологічний квест як інноваційна технологія формування у дошкільників первинних уявлень про зв'язки у природі / А.О. Єфимчук, О.А. Сорочинська // Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 13-14 грудня 2019 р.) – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. – С. 11-14.
6. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; уклад. Н. М. Горобаха. – К. : Слово, 2012. - 429 с.
7. Основи природознавства / В. Помогайбо, Н. Карапузова – Академія, 2014. – 368 с.
8. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, спеціальності „Дошкільне виховання”. – К.: Видавництво Дім „Слово”, 2004. – 352 с.
9. Яришева Н.Ф. Основи природознавства. Природа України навч. посіб. / Н. Ф. Яришева Природа України. – К. : Вища шк., 2010. - 335 с.

Критерії оцінювання знань та вмінь абітурієнтів

Вступний іспит проводиться у вигляді електронного тестування.

Загальна кількість запитань тесту – 45.

На виконання тесту відводиться 75 хвилин.

Тест складається із завдань трьох форм:

1. **Завдання з вибором однієї правильної відповіді (30 завдань).** До кожного завдання подано варіант відповідей, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт обрав і позначив правильну відповідь у відповідному тестовому полі.
2. **Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) (10 завдань).** До кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і літерами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та літерами (утворити логічні пари). Завдання вважається виконаним, коли абітурієнт правильно визначив логічні пари і позначив їх у відповідних тестових полях.

3. **Завдання на встановлення правильної послідовності (5 завдань).** До кожного завдання подано перелік дій (понять, фраз, характеристик тощо), позначених літерами, які потрібно розташувати у правильній послідовності. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт правильно визначив та позначив послідовність всіх запропонованих подій у відповідному полі.

Схема оцінювання тесту:

1. Завдання з вибором правильної відповіді оцінюється в **0** або **1** тестовий бал: **1** бал, якщо вказано правильну відповідь; **0** балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді немає.
2. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) оцінюється в **0, 1, 2, 3, 4, 5** тестових бали: **1** за кожну правильно встановлену відповідність (логічну пару); **0** балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано.
3. Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюється в **0, 1, 2, 3, 4** тестових бали; **4** бали, якщо правильно вказано послідовність усіх подій; **3** бали, якщо правильно вказано першу та останню події; **2** бали, якщо правильно вказано другу та третю події; **1** бал, якщо правильно вказано або перу або останню подію; **0** балів, якщо неправильно жодна із вказаних подій, або відповідь не надано.

Кількість завдань фахового вступного випробування

Рівень	Кількість завдань	Максимальна кількість балів за одне завдання	Загальна кількість балів
1	30	1	30
2	10	5	50
3	5	4	20
Разом	45	-	100

Абітурієнт отримує 100 балів під час початку виконання вступного випробування.
Максимальна оцінка за вступне випробування 200 балів.

Голова атестаційної комісії

доц. Тарнавська Н.П.